

ISSN (Print)2616-6887
ISSN (Online) 2617-605X

ВЕСТНИК
ЕВРАЗИЙСКОГО
НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА

BULLETIN
of
L.N. GUMILYOV
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР. АЙМАҚТАНУ. ШЫҒЫСТАНУ. ТҮРКІТАНУ сериясы

POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES.
TURKOLOGY Series

Серия **ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ.**
ТЮРКОЛОГИЯ

№ 2 (127)/2019

1995 жылдан бастап шығады
Founded in 1995
Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2019
Nur-Sultan, 2019
Нур-Султан, 2019

Бас редакторы
Нургазина Р.А.
с.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары
Бас редактордың орынбасары

Нечаева Е.Л., с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Әбішева М.М., т.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абжаппарова Б.Ж.	т.ғ.д. (Қазақстан)
Азмуханова А.М.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Түркия)
Әбдуалиұлы Б.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Әлібекұлы А.	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Әлиева С.К.	т.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Бирюков С.В.	с.ғ.д., проф. (Ресей)
Габдулина Б.А.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Грегори Глиссон	PhD д-ры, проф. (Германия)
Дәркенов К.Г.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Дронзина Т.	с.ғ.д., проф. (Болгария)
Дүйсембекова М.К.	с.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Жолдыбалына А.С.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Жолдасбекова А.Н.	с.ғ.к., проф. (Қазақстан)
Звонарева Л.У.	т.ғ.д., проф. (Ресей)
Зимони Иштван	проф. (Венгрия)
Ибраев Ш.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ирфан Шахзад	PhD д-ры (Пакистан)
Каиржанов А.К.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кайыркен Т.З.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Кожирова С.Б.	с.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Конкобаев К.	ф.ғ.к., проф. (Қырғыз Республикасы)
Копежанова Д.Е.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Ласлу Марац	PhD д-ры, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	PhD д-ры (Иран)
Невская И.А.	PhD д-ры (Германия)
Нұрбаев Ж.Е.	т.ғ.к. (Қазақстан)
Октай Танрисевер	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Оспанова А.Н.	PhD д-ры, доцент (Қазақстан)
Пунит Гаур	PhD д-ры, проф. (Индия)
Пауло Ботта	PhD д-ры, проф. (Аргентина)
Рыстия И.С.	PhD д-ры (Қазақстан)
Сейт Али Авджу	PhD д-ры (Түркия)
Сомжүрек Б.Ж.	т.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Тәштемханова Р.М.	т.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хасрет Чомак	PhD д-ры, проф. (Түркия)
Шаймердинова Н.Г.	ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Сәтпаев к-сі, 2, 349 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-434)

E-mail: vest_polit@enu.kz, web-site: <http://bulpolit.enu.kz/>

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы.

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР, АЙМАҚТАНУ, ШЫҒЫСТАНУ, ТҮРКІТАНУ сериясы

Меншіктенуші: ҚР БҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМҚ

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде тіркелген. 25.05.18 ж. № 17125-

Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: +7(7172)709-500

(ішкі 31-434)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief

Roza Nurtazina

Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Yelena Nechayeva, Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)

Madina Abisheva, Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Bekzhan Abdualiuly	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Bibikhadisha Abzhapparova	Doctor of Historical Sciences (Kazakhstan)
Aiman Azmukhanova	Can. of Historical Sciences (Kazakhstan)
Akzhigit Alibekuly	Can. of Philology, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Saule Aliyeva	Can. of Historical Sciences, Prof (Kazakhstan)
Anar Somuncuoglu	Assoc.Prof. (Turkey)
Sergey Biryukov	Doctor of Political Sciences, Prof.(Russia)
Kurmangali Darkenov	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan)
Tatyana Dronzina	Doctor of Political Sciences, Prof.(Bulgaria)
Maira Dyussebekova	Can. of Political Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Bagysh Gabdulina	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Gregory Glisson	PhD, Prof. (Germany)
Hasret Çomak	PhD, Prof. (Turkey)
Shakir Ibrayev	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Irfan Shahzad	PhD (Pakistan)
Abai Kairzhanov	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Tursynkhan Kaiyrken	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Kadyraly Konkobayev	Can. of Philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Svetlana Kozhirova	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Danagul Kopezhanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
László Marác	PhD, Prof. (Netherlands)
Mandana Tishehyar	PhD in International Studies (Iran)
Irina Nevskaya	PhD (Germany)
Zhaslan Nurbayev	Candidate of Historical Sciences (Kazakhstan), PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Aigerim Ospanova	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Oktay Tanrisever	PhD, Prof. (Turkey)
Punit Gaur	PhD, Prof. (India)
Paulo Botta	PhD, Prof. (Argentina)
Indira Rystina	PhD (Kazakhstan)
Seyit Ali Avcu	PhD (Turkey)
Baubek Somzhurek	Can. of Historical Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Raihan Tashtemkhanova	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Nurila Shaymerdinova	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Akbota Zholdasbekova	Can. of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Alua Zholdybalina	PhD, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Lola Zvonareva	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Russia)
Zimonyi István	Prof. (Hungary)

Editorial address:2, Satpayev str., of.349, Nur-Sultan city, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-434)

E-mail: vest_polit@enu.kz, web-site: <http://bulpolit.enu.kz/>

Responsible secretary, computer layout: Yelena Izteleuova

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University POLITICAL SCIENCE. REGIONAL STUDIES. ORIENTAL STUDIES. TURKOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan

Registration certificate No. 17125-Ж from 25.05.2018

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 35 copies

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31-434)

© L.N.Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор
Нургазина Р.А.
д.полит.н., проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Нечаева Е.Л., к.полит.н., проф. (Казахстан)
Абишева М.М., к.ист.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абдуалиулы Б.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Абжаппарова Б.Ж.	д.ист.н. (Казахстан)
Азмуханова А.М.	к.ист.н. (Казахстан)
Алибекулы А.	к.ф.н., доцент(Казахстан)
Алиева С.К.	к.ист.н., проф. (Казахстан)
Анар Сомунгуоглу	доцент (Турция)
Бирюков С.В.	д.полит.н., проф. (Россия)
Габдулина Б.А.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Грегори Глиссон	д-р PhD, проф. (Германия)
Даркенов К.Г.	к.и.н. (Казахстан)
Дронзина Т.	д.полит.н., проф. (Болгария)
Дюсембекова М.К.	к.полит.н., доцент (Казахстан)
Жолдыбалина А.С.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Жолдасбекова А.Н.	к.полит.н., проф. (Казахстан)
Звонарева Л.У.	д.ист.н., проф. (Россия)
Зимони Иштван	проф. (Венгрия)
Ибраев Ш.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ирфан Шахзад	д-р PhD (Пакистан)
Каиржанов А.К.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Кайыркен Т.З.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Кожирова С.Б.	д.полит.н., проф. (Казахстан)
Конкобаев К.	к.ф.н., проф. (Кыргызстан)
Копежанова Д.Е.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Ласлу Марац	д-р PhD, проф. (Нидерланды)
Мандана Тишехьяр	д-р PhD (Иран)
Невская И.А.	д-р PhD (Германия)
Нурбаев Ж.Е.	к.и.н. (Казахстан)
Октай Танрисевер	д-р PhD, проф. (Турция)
Оспанова А.Н.	д-р PhD, доцент (Казахстан)
Пунит Гаур	д-р PhD, проф. (Индия)
Пауло Ботта	д-р PhD, проф. (Аргентина)
Рыстина И.С.	д-р PhD (Казахстан)
Сейт Али Авджу	д-р PhD (Турция)
Сомжурек Б.Ж.	к.ист.н., доцент (Казахстан)
Таштемханова Р.М.	д.ист.н., проф. (Казахстан)
Хасрет Чомак	д-р PhD, проф. (Турция)
Шаймердинова Н.Г.	д.ф.н., проф. (Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, каб. 349

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-434)

E-mail: vest_polit@enu.kz, web-site: <http://bulpolit.enu.kz/>

Ответственный секретарь, компьютерная верстка: Е.А. Изтелеуова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева.

Серия: ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ. РЕГИОНОВЕДЕНИЕ. ВОСТОКОВЕДЕНИЕ. ТЮРКОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан

Регистрационное свидетельство № 17125-Ж от 25.05.18 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500 (вн.31-434)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

МАЗМҰНЫ

САЯСИ ҒЫЛЫМДАР

<i>Айтбаев Д.Е., Габдулина Б.А.</i> Үкіметтік емес сектордың мемлекет ісіне араласуының әлемдік тәжірибелері.....	10
<i>Арын Е.М., Арин Р.С.</i> Мемлекеттік орган мен қоғамның коммуникативті қатынасының институционалды негіздері: қалыптастырудың қазақстандық тәжірибесі.....	17
<i>Байсултанова К.Ш.</i> Қазіргі трансұлттық үдерістер және еліміздің ұлттық қауіпсіздігі.....	31
<i>Жанпейісова Қ.Д., Бюлегенова Б.Б., Габдулина Б.А.</i> Рухани жаңғыру процесіндегі қоғамның саяси мәдениетінің қалыптасуы мен дамуы.....	37
<i>Ли Ян</i> Шыңжаңдағы дін: тарих және қазіргі заман.....	45
<i>Насимов М.Ө.</i> Ұлттық сана және оның негізгі түсініктері.....	53
<i>Өтеғұлов О.Ж., Бюлегенова Б.Б., Шерьязданова Г.Р.</i> Ядролық баланс: таралу мен тежелу.....	61
<i>Тажибаяев Р.И.</i> АҚШ-тың Еуропа Одағына қатысты ұстанған саясаты.....	69

АЙМАҚТАНУ

<i>Мовкебаева Г.А., Бимагамбетова Ж.Т., Тоғузбаева А.К., Юрлова Д.А.</i> ЕО-ЕАЭС-СРЭБ: Еуразиялық кеңістіктегі энергетикалық саясатты дамытудағы акторлар мүдделері.....	86
<i>Шенин А.С., Оспанова А.Н., Изтелеуова Е.А.</i> АҚШ Ауғанстанда: Американдық истеблишменттегі ішкі консенсустық жоқтығы және түсініксіз перспективалар.....	93

ШЫҒЫСТАНУ

<i>Ахметова А.Т., Әлібекұлы А.</i> АСЕАН (ОШАЕА) мен Корея Республикасының экономикалық серіктестігі: даму үдерісі мен келешегі.....	99
<i>Еркін Ә.С., Абжаппарова Б.Ж.</i> Оңтүстік Кореяның сыбайлас жемқорлыққа қарсы «OPEN» бағдарламасы.....	109
<i>Ильясова З.С., Кенбаев Ш.О.</i> Араб ұлты метаэтникалық қоғамдастық ретінде.....	117
<i>Қунанбаева Г.А., Кайыркен Т.З.</i> Шыңжаң өлкесіндегі буддизм ескерткіштері және оларды зерттеудегі қытай тарихнамасы.....	126
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Судан мәдениетіндегі туризмнің орны: тарихы мен қазіргі жағдайы.....	134
<i>Таирова Н.Р.</i> «Цифрлы Қазақстан» және «Цифрлы Жібек Жолының» жүзеге асырылуы. Бір шынжырдың түйіні: киберқауіпсіздіктің мәселелері.....	142

ТҮРКІТАНУ

<i>Әбдуәли Б.</i> Қазақ тіліндегі Ә дыбысының шығу тарихы.....	151
<i>Алимбеков Р.Ж.</i> Тарихи деректердегі Қорқыт және оның дәуірі.....	157
<i>Бастамитова А.Т.</i> Түркі халықтарының жылқыға байланысты дәстүрлі ойындары.....	165
<i>Қусаинова А.Б.</i> Түркі тілдеріндегі «итке» қатысты паремиялардың ерекшеліктері.....	172
<i>Сайтұлла Моллақаназатұлы</i> Қарахан мемлекеті тұсындағы алғашқы Құран аудармасы.....	177
<i>Ярыгин С.А., Каликов Р.К.</i> Қазақстандағы ноғайлықтардың тарихының негізгі кезеңдері.....	185

CONTENTS

POLITICAL SCIENCE

<i>Aitbayev D.E., Gabdulina B.A.</i> Global experience of non-government sector participation in public affairs.....	10
<i>Aryn Y.M., Aryn R.S.</i> Institutional Fundamentals of Communicative Relations of State Bodies and Society: Experience of Kazakhstan.....	17
<i>Baisultanova Ch.K.</i> Modern Transnational Processes and National Security of the Country.....	31
<i>Zhanpeïssova K.D., Byulegenova B.B., Gabdulina B.A.</i> The formation and development of political culture in the process of spiritual revival of society.....	37
<i>Li Yang</i> Religion in Xinjiang: history and present.....	45
<i>Nassimov M.O.</i> National consciousness and its main concepts.....	53
<i>Otegulov O.J., Byulegenova B.B., Sheryzdanova G.R.</i> Nuclear Balance: Spread and Deterrence.....	61
<i>Tazhibayev R.I.</i> US policy towards the European Union.....	69

REGIONAL STUDIES

<i>Movkebayeva G.A., Bimagambetova Zh.T., Toguzbayeva A.K., Yurlova D.A.</i> Connecting EU-EAEU-SREB: interests of actors in development of energy policy on the Eurasian space.....	86
<i>Shenin A.S., Ospanova A.N., Izteleuova Ye.A.</i> US in Afghanistan: Unclear Perspectives and Lack of Consensus within the American Establishment.....	93

ORIENTAL STUDIES

<i>Akhmetova A.T., Alibekuly A.</i> Economic cooperation between ASEAN and Republic of Korea: development process and prospects.....	99
<i>Yerkin A., Abzhapparova B.</i> South Korean anti-corruption program «OPEN».....	109
<i>Ilyassova Z.S., Kenbayev Sh.O.</i> The Arab nation as a meta-ethnic community.....	117
<i>Kunanbayeva G.A., Kairken T.Z.</i> Buddhist monuments in the Xinjiang region and the historiography of their study.....	126
<i>Kurmangali G.K.</i> The Role of Tourism in Sudanese Culture: History and the Contemporary Position.....	134
<i>Tairova N.R.</i> «Digital Kazakhstan» and «Digital realization of Silk way» - main links of one chain: problems of cyber security.....	142

TURKOLOGY

<i>Abdualiuly B.</i> The history of sound ə (ä) in the Kazakh language.....	151
<i>Alimbekov R.Zh.</i> Korkut and his era in historical sources.....	157
<i>Bastamitova A.</i> Horse traditional games of Turkic peoples.....	165
<i>Kussainova A.B.</i> Features of paremia on the basis “dog” in Turkic languages.....	172
<i>Saipulla Mollakanagatuly</i> The first translation of the Koran in the Karakhanid state.....	177
<i>Yarygin S.A., Kalikov R.K.</i> The main phases of the earliest Nogais’ history in Kazakhstan.....	185

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Айтбаев Д.Е., Габдулина Б.А.</i> Мировой опыт участия неправительственного сектора в государственных делах.....	10
<i>Арын Е.М., Арын Р.С.</i> Институциональные основы коммуникативных отношений государственных органов и общества: казахстанская практика конструирования.....	17
<i>Байсултанова К.Ч.</i> Современные транснациональные процессы и национальная безопасность страны.....	31
<i>Жанпейісова К.Д., Бюлегенова Б.Б., Габдулина Б.А.</i> Становление и развитие политической культуры в процессе духовного возрождения общества.....	37
<i>Ли Ян</i> Религия в Синьцзяне: история и современность.....	45
<i>Насимов М.О.</i> Национальное сознание и ее основные понятия.....	53
<i>Өтегүлов О.Ж., Бюлегенова Б.Б., Шерьязданова Г.Р.</i> Ядерный баланс: распространение и сдерживание.....	61
<i>Тажибаяев Р.И.</i> Политика США по отношению к Европейскому Союзу.....	69

РЕГИОНОВЕДЕНИЕ

<i>Мовкебаева Г.А., Бимагамбетова Ж.Т., Тогузбаева А.К., Юрлова Д.А.</i> Сопряжение ЕС-ЕАЭС-ЭПШП: интересы акторов в развитии энергетической политики на евразийском пространстве.....	86
<i>Шенин А.С., Оспанова А.Н., Изтелеуова Е.А.</i> США в Афганистане: неясные перспективы и отсутствие консенсуса внутри американского истеблишмента.....	93

ВОСТОКОВЕДЕНИЕ

<i>Ахметова А. Т., Әлібекұлы А.</i> Экономическое сотрудничество АСЕАН и Республики Корея: процесс развития и перспективы.....	99
<i>Еркін Ә.С., Абжаппарова Б.Ж.</i> Южнокорейская антикоррупционная программа «OPEN».....	109
<i>Ильясова З.С., Кенбаев Ш.О.</i> Арабская нация как метаэтническая общность.....	117
<i>Кунанбаева Г.А., Кайыркен Т.З.</i> Буддийские памятники в Синьцзянском крае и историография их изучения.....	126
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Место туризма в суданской культуре: история и современное состояние.....	134
<i>Таирова Н.Р.</i> «Цифровой Казахстан» и «реализация цифрового Шёлкового пути» - звенья одной цепи: проблемы кибербезопасности.....	142

ТЮРКОЛОГИЯ

<i>Абдуалиулы Б.</i> История возникновения звука ә (ä) в казахском языке.....	151
<i>Алимбеков Р. Ж.</i> Коркыт и его эпоха в исторических источниках.....	157
<i>Бастамитова А.Т.</i> Конные традиционные игры тюркских народов.....	165
<i>Қусаинова А.Б.</i> Особенности паремий, относящихся к понятию «собака» в тюркских языках.....	172
<i>Сайпулла Моллаканатаулы</i> Первый перевод Корана в Караханидском государстве.....	177
<i>Ярыгин С.А., Каликов Р.К.</i> Основные этапы ранней истории ногайцев в Казахстане.....	185

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева» издается с 1995 года. В 2018 году, в результате его реорганизации, были сформированы 12 самостоятельных научных направлений - серий журнала.

Серия «Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология» научного журнала «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева» выходит с 2018 года и является самостоятельным журналом со своим регистрационным номером, полученным в Министерстве информации и коммуникации РК, а также печатным и онлайн номерами ISSN.

Редакция видит миссию журнала в распространении информации об исследованиях в области социально-гуманитарных наук, способствующей процессу интеграции научных знаний и формированию мировоззрения управленцев новой формации, информационной и методической поддержке вовлеченных в издательский процесс авторов, редакторов, читателей, научных обществ и других заинтересованных лиц и организаций.

В нашей серии освещаются результаты фундаментальных и прикладных исследований, направленных на изучение системы мировой и региональной политики, внутренней и внешней политики современного Казахстана, государственного управления, социально-экономического развития, актуальных вопросов политической науки, истории и теории международных отношений, международной безопасности, мировых интеграционных процессов, проблем комплексного регионоведения и сравнительного страноведения, политических аспектов международных конфликтов, публичной дипломатии и т.д.

Пул авторов журнала географически разнообразен. Среди отечественных авторов, наряду с представителями высших учебных заведений Нур-Султана и Алматы, на страницах журнала выступают исследователи и преподаватели практически всех региональных политологических центров страны, в том числе университетов и институтов, таких как Евразийский научно-исследовательский институт, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Международный казахско-турецкий университет имени Х.А. Яссави, Карагандинский государственный университет имени Е.А. Букетова, Академия государственного управления при Президенте РК, Карагандинская академия МВД РК, Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина, Университет С. Демиреля, Чжэцзянский университет, АО «Өрлеу», Университет Центральной Флориды, Институт Евразийской интеграции, Казахский университет международных отношений и мировых языков имени Абылай хана, Институт мировых цивилизаций, Павлодарский государственный университет им. С.Торайгырова, Франкфуртский университет, Национальный университет обороны имени Первого Президента и др. Иностранных авторов представляют исследователи из таких стран, как США, Китай, Индия, Германия, Россия, Турция и др.

В состав редколлегии журнала входит 12 докторов политических, исторических и филологических наук, 12 кандидатов политических, исторических и философских наук и 14 PhD, которые представляют такие страны, как Россия, Кыргызстан, Германия, Нидерланды, Турция, Болгария, Венгрия, Пакистан, Индия, Аргентина.

За полтора года в пяти номерах журнала опубликовано 79 статей. Выходу в свет второго номера журнала за 2019 год, как и всех предыдущих выпусков, предшествовала серьезная и напряженная работа отдела научных изданий и редакционной коллегии.

Правила подготовки научных статей и условия их опубликования в выпусках нашей серии помещены на сайте журнала <http://bulpolit.enu.kz/>. Независимое рецензирование поступающих рукописей научных статей организуют заместители главного редактора. Редакционная коллегия играет существенную роль в повышении качества публикаций и предотвращении случаев нарушения исследовательской и публикационной этики. Все статьи проходят процедуру проверки рукописи на предмет самостоятельности

выполнения через систему автоматической проверки на плагиат. Публикацию каждой статьи сопровождают аннотации на казахском, русском и английском языках. Тексты статей редактируются и корректируются.

Решение о публикации или отклонении статей редакционная коллегия принимает, основываясь на рецензии, а также исходя из тематических планов и приоритетов на ближайшие выпуски и степени загруженности редакционного портфеля. Срочность публикации материалов, принятых к рассмотрению, авторам не гарантируется. При отклонении статьи автору направляется мотивированное заключение с изложением оснований для отказа в публикации.

Начиная с данного номера, мы помещаем в журнал «Колонку редактора», которая будет отражать наиболее актуальные вопросы и стратегические задачи издания, а также рекомендации главного редактора серии «Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология».

Напоминаем авторам о том, что правила и условия подготовки научных статей надо знать и твердо им следовать. Критерии для публикации научных статей помещаются в каждом номере журнала, также они имеются на сайте ЕНУ им. Л.Н. Гумилева. Следование данным правилам, в том числе требованиям по техническому, методологическому и библиографическому оформлению, не только ускоряет и улучшает процесс рецензирования и редактирования, но и сокращает необходимость дополнительной переписки с авторами и предоставления телефонных разъяснений со стороны наших менеджеров.

Отдел научных изданий и редакционная коллегия систематически совершенствуют данный проект и осуществляют политику поступательного развития журнала с перспективой включения его в базы данных Scopus и Web of Science.

Отметим, что Серия «Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология» входит в перечень научных изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК для публикации основных результатов научной деятельности, в каталог Национальной академической библиотеки Республики Казахстан. Начиная с третьего номера 2018 года, каждой статье присваивается идентификатор цифрового объекта DOI.

Для дальнейшего продвижения журнала в глобальное пространство научной информации редакционной коллегии необходимо проводить работу по расширению географического разнообразия авторов и обращать особое внимание на качество статей. Согласно рекомендациям по развитию научных журналов компании Clarivate Analytics редколлегия журнала должна приглашать к публикации специалистов, работающих в разных научно-исследовательских организациях, ученых, молодых исследователей из зарубежных стран.

Редакция нашего издания приглашает авторов к публикации результатов своих исследований на страницах журнала «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Политические науки. Регионоведение. Востоковедение. Тюркология». Данная возможность предоставляется как преподавателям вузов и научным сотрудникам, так и магистрантам, докторантам

*С уважением, главный редактор,
доктор политических наук,
профессор ЕНУ им.Л.Н.Гумилева
Нуртазина Р.А.*

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы, № 2 (127)/2019, с. 157-164
<http://bulpolit.enu.kz/>; E-mail: vest_polit@enu.kz

FTAMP 03.20

Р.Ж. Алимбеков

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: alimbekovrus@mail.ru)

Тарихи деректердегі Қорқыт және оның дәуірі

Аңдатпа. Бұл мақалада түркі халықтары дүниетанымының, мәдениетінің дамуына үлес қосқан аса танымал тұлғалардың бірі – Қорқыт ата жайындағы аңыздың тарихи шындығы мен дәуірі баяндалады.

Қазақ халқының арасында кең тараған және тамыры тереңде жатқан дәстүр – ол, ауыз әдебиеті дәстүрі мен ауызша тарихы. Қазақ даласында Қорқыттың болмысы, іс-әрекеті, қоғамдағы рөлі аңыз арқылы өзінің болмысын жоғалтпай мықты сақталып, атадан балаға жетіп отырған. Сондықтанда, біздің зерттеу жұмысымызда, ең алдымен, Қорқыттың мазары жатқан кешегі Тұран, соның ішінде Сыр елінің тарихы мен мәдениетіне, сол дәуірдегі рулық-тайпалық қауымдастықтың дүниетанымына, салт-дәстүріне ерекше мән беріледі.

Қорқыт туралы жазылып, жарияланып жатқан зерттеулердің басым көпшілігінің ғылыми жаңалығынан гөрі компиляциялық сипаты үстем: бұрыннан мәлім жайттарды қайталаумен шектеліп, Қорқыт туралы әмбеге аян аңыздардың мазмұнын баяндаудан әріге бармай, фольклорлық жиынтық ретінде қарастырылып келді. Осыған орай, зерттеу жұмысын жүргізу барысында Қорқыт туралы тарихи деректерді талдай отырып, тарихи-философиялық, әдеби-фольклорлық, археологиялық әдістерді қолданып, көне және орта түркі кезеңіндегі тайпалардың этногеографиялық қозғалыстарын анықтап, этносаяси, тарихи оқиғалардың астарына үңіліп, Қорқыттың дәуірін анықтауға тырстық.

Түйін сөздер: Қорқыт, аңыз, тарих, фольклор, түріктер, мәдениет, оғыз.

<https://doi.org/10.32523/2616-6887/2019-127-2-157-164>

Қазақ жері бастыны идірген, тізеліні бүктірген, озық өркениетті жасаған алпауыт мемлекеттердің, адамзат ақыл-ойының дамуына айтарлықтай үлес қосқан ұлы данышпандардың ізі қалған қасиетті мекен. Профессор М.Жолдасбеков: «таусылмайтын дәулет, тозбайтын дәстүр қалдырып кеткен, адамзаттың өсіп-өркендеуіне орасан үлес қосқан бабалар тарихы мүлтіксіз, шынайы, жүйелі жазылуы тиіс. Сол тарихты халықтың санасына ұялататын да, сол тарихпен мақтанатын да мезгіл жетті. Осындай байтақ тарих әліде болса толық зерттеліп, өзінің бағасын алған жоқ десек те болады», деген еді [1]. Олай деудің де себебі бар, Қазақтың өткен тарихын отаршыл саясатты ұстанған саяхатшы-ғалымдар қалыптастырған ғылыми мектептердің ғылыми-методологиялық еңбектер шеңберінде қарастыру кең етек алған. Жергілікті халықтың санасында жатталып, ауызша ұрпақтан ұрпаққа жетіп отырған қазақтың ауызша тарихы ешкімге керек болмады. Ұзақ уақыт бойы ауызша тарихты зерттеу көбіне утилитарлы көзқарастың бұғауында қалып отырды.

Бұған дейінгі уақытта мамандардың ортасында көбінесе «тек жазба деректер ғана дәлелді деректің түрі бола алады» деген көзқарас орын алды. Алайда, «Кез келген халықтың бастау қайнарынан хабар берер жалғыз дерек – сол халықтың өзінің төл тілі, сол тіл арқылы жеткен аңыз-әңгімелері болмақ. «Ауызша тарих» деп жүргеніміздің өзі түптеп келгенде осылар. Әр халықтың өз тілі – сол халықпен бірге жасасып келе жатқан, бүкіл тарихының куәгері, дүниетанымының айғағы. «Тіл тарихы – халық тарихы» дейтінімізде содан. Жазба дерекке түспеген дерек тілде сақталған», дейді тарихшы Қойшығара Салғараұлы [2]. Сол себепті де, Ауызша тарих бағыты бойынша ізденіс ету – қазіргі заманның гуманитарлық ғылымдарының даму талабы деп ойлаймыз.

Алтайдан Анадолыға дейін аты мәшһүр, адамзат ақыл-ойының дамуына айтарлықтай үлес қосқан Қорқыт Ата туралы дерек сан ғасырлар бойы жойылмай қазақтың тілі арқылы аңыз боп бізге жетіп отыр. Алайда, бұл тарихи дерек ретінде зерттеушілердің тарапынан мойындала қойған жоқ. Қорқыт Атаның тарихи тұлғасы, қоғамдық қызметі, оның өмір сүрген дәуірі жайындағы зерттеулер болғанымен олар өз шешімін таппаған. Осыған орай, Қорқыт жайында айтылған тарихи деректерді, қазақ халқының жадында сақталған аңыздар мен оның артында қалған асыл мұрасын салыстыра отырып, оның өмір сүрген дәуірін, тарихи тұлғасын зерттеу біздің ғылыми жұмысымыздың мақсаты болмақ.

Түркі тарихында фольклорлық жанрлардың көбіне арқау болған бұндай тұлғаны кездестіру қиын. Қорқыт тарихта болған ба? Әлде қиялдан туған діни немесе көркем бейне ме? Оның қоғамдық және саяси қызметі қандай еді деген сұрақтар әлемдік деңгейдегі Ф. Дитц, Э. Росси, В.В. Радлов, В.В. Бартольд, А.Ю. Якубовский, Г. Араслы, М. Тахмасиб, Х. Короглы, О. Гокияй, М. Ергин, Э.А. Султанлы, В.М. Жирмунский, Ш. Уәлиханов, Ә. Марғұлан, А. Жубанов, Ә. Қоңыратбаев, М. Жолдасбеков, Ш. Ыбыраев т.б. сынды бірнеше ғалымдардың қызығушылығын туғызып, ол жайында біраз ғылыми еңбектер жазылып, зерттеулер де жүргізілді. В.М. Жирмунский «Огузский героический эпос» (1974) [3] атты көпжылдық ғылыми зерттеу еңбегінде, оғыздардың батырлық жырына, оның құрылымы мен шығу тегіне жан-жақты талдау жасай отырып, «Қорқыттың тарихи прототипін анықтауда үлкен ғылыми қызығушылық тудыруы екі талай. Қорқыт – аңыз-әңгімелердің негізінде жинақталған, жиынтық обрыз» [4] – деген пікірін білдіреді. Ғалымдардың біразы осы пікірді қолдайды

Алайда, Әлкей Марғұлан: «Қорқыт үш ханның уәзірі болған. Олар: Иналсыр Явгу хан, оның баласы Дойлы, Көл-Еркі. Инал хан елді көркейтті, бейбітшілік орнатты, жеті жыл патша болды. Қайы Инал хан Мұхамед пайғамбармен тұстас еді. Ол Баят тайпасынан Керенжүк атаны пайғамбарға жіберіп, мұсылман дінін қабылдады. Бұл – Баят тайпасынан шыққан өте ақылды, білгіш кісі Қорқыт Қарақожаұлы» - деп келтіреді Рашид-ад-диннің жазбасына сүйене отырып [5]. Ал, бұл аты аталған хандар Рашид-ад-диннің еңбектерінде Оғыз мемлекетінің тұлғалары ретінде айтылса, оны Әбілғазы [6] толықтыра түседі. Осы деректерге назар салсақ, Қорқыт іс жүзінде бес билеушінің кеңесшісі болғанын аңғару қиын емес. Олар: Иналсыр Явгу, Дойлы, оның інісі Көл Еркі, Дойлының баласы Тұман және оның мұрагері Қайы Инал хан [7]. Қорқыт Ата кеңесші болған Иналсыр Явгу, Әбілғазының айтуынша, 766 жылдан бастап Солтүстік-Азиядағы көктүріктердің билігін құлатып, жоғарғы билікті тартып алған Қарлұқтардың жабғуы десе, [7, 16 б.] Гардизи еңбегінде «қарлұқтардан алғаш болып Илмасын таққа отырды» деген деректі кездестіреміз [8]. «Оғыз-намада» айтылатын Иналсыр Явгу осы Илмасын Джабгу болуыда мүмкін деген ойға жетелейді. Ол, деректерге сүйенсек, Аббасид халифатының замандасы болған [7, 14 б.]. Осы деректер Қорқыт Атаның дәуірін VII-VIII ғасырлар деп шамалайды.

Сонымен қатар, Қорқыттың тарихи бейнесін IX-XII ғасырлар аясынан кездестіретін деректерде бар. XII ғасырдағы араб жазушысы Ибн-ал-Асир мен Хафиз-Абруй сияқты ғалымдар: «Қорқыт Селжүк сұлтаны Санжардың билігі кезінде оғыз тайпасының билеушісі болған» - деп атап өтеді [9]. Онда оғыздар мен селжүктердің арасындағы саяси қақтығыстардың бел ортасында жүрген оғыздардың билеушісі, бегі болған Қорқытты кездестіреміз. Осы деректерді басшылыққа ала отырып, Қорқыт XII ғасырда өмір сүрген тұлға деп қарастыратын ғалымдар да жоқ емес. Солардың бірі – К.А. Иностарнцев. Оның «Коркуд в истории и легенде» деген еңбегінде [10]: «Ибн-ал-Асри, Имад-ад-дин сияқты мұсылман ғалымдарының, Әбілғазы Баһадүрдің еңбектеріндегі Қорқыт туралы ақпараттарды талдай отырып, оның тарихи тұлғасына тоқталады. Оғыз тарихындағы маңызды аспектілердің бірі ретінде Селджүк сұлтаны Санжардың жеңіліс табуы (1135-1154), мен оғыздардың жеңісін айрықша атай отырып, Имад-ад-дин Исфакханидің еңбегінің маңыздылығына мән береді. Бұл кітапта, оғыз тайпасының басшысы Қорқыт туралы

мәлімет келтірілгендігін айтады. Сондай-ақ, Ибн-ал-Асирдің еңбегінде оғыздардың екі тайпаға: Үш оқ, Боз оқ болып бөлінуі. Оның біріншісін Дадиканың баласы Дуду басқарса, екіншісін Қорқыт-ибн-Абд-ал-Хамид басқарғандығы көрсетіледі. Осы мәліметтерді талдай отырып, К.А. Иностранцев, Оғыздар мен Селжүктердің арасындағы саяси оқиғалардың ортасында жүрген, беделді, әрі атақты Қорқытты қазақ жерінде айтылатын аңыз Қорқыттың тарихи бейнесі деп санайды. Ал, Әлкей Марғұланның зерттеуі бойынша, жыршы Қорқыт VII-VIII ғғ. Сырдарияның бойында жасап, X-XI ғғ. жыр болып ел аузына тарайды [10, 41 б.]. Тағы да бірнеше деректерді талдап, зерттеу жүргізе отырып А. Сейдімбек: «Қорқыт оғыз-қыпшақ тайпаларының VIII-IX ғасырда ғұмыр кешкен ұлы ойшылы, батагөй ақыны, дәулескер күйші, келер күнді болжайтын көріп кел бақсы, дей отырып, Қорқыт VIII-IX ғасырларда Сыр бойында өмір сүргендігіне күмән келтірместен, «Ата жағынан Қорқыт оғыз тайпасының Қамы (Қайыспас) дейтін атасынан тараса, ана жағынан қалың қыпшақ нағашы жұрты болып келеді. Қорқыттың әкесі оғыз тайпасына белгілі Қарақожа деген кісі болса керек» - деп өз тұжырымын жасайды [10, 100 б.].

Қорқыттанушы ғалым С. Мұхтаров Қорқыт жайындағы бірнеше ғалымдардың еңбектерін қарастыра келе, шығу тегі, өмір сүрген дәуірі жайында өз анықтамасын береді. Оның пікірі Ә. Марғұланның тұжырымымен көп жерде келісіп, Қорқыт исламның Орта Азияға енбей тұрып өмір сүрген тарихи тұлға екендігіне саяды [10, 689 б.]. Түрік ғалымы Ахмет Фуат Кеprüлю (1890-1966) Қорқыт кітабын зерттей келе: «Қорқыт дастандарының жиынтығы исламнан бұрынғы заманнан тамыр тартқандығы байқалады. Бұл дастанда ғасырлар бойы ауызша айтылып, ауыздан ауызға жетіп, ең соңында хатқа түсіп, жазба дерекке айналған» десе [11], түрік тарихына көп еңбек сіңірген тағы бір ғалым Ахмет Кабаклы (1924-2001) Қорқыт дастанының шығу тарихына орай: «Соншама көп қоғамдық міндеттер атқарып жүрген Қорқыт Ата исламнан бұрын түркілер арасында өмір сүрген. Қорқыт ел ішінде шешен, тақуа, дінбасы, сәуегей, сазгер және ақын болып танылған. Сондықтан халық одан қорқатын әрі сыйлайтын болған. Өйткені, халық Қорқытты Тәңірімен жақын байланыста болған деп білетін» деген пікір айтқан [12].

Қазыбек бек Тауасарұлының дерегінде Қорқыттың дәуірі мен шыққан тегіне, тұлғасына қатысты былай баяндалады: «Қорқыт – Матай шежіресіне қарағанда, ол – біздің Бәйдібек бабамыздың замандасы... Хижраның екі жүзінші жылының аржақ-бержағынада ғұмыр кешкен Қорқыт ата Оғыздардың Бұзық тайпасынан шыққан Баяттың Парқын тұқымынан. Әкесі Қарақоға көзі ашық адам болған да, Қорқыт бабаны Еуропа елдерінде оқытқан. Оған Бұзық тайпасынан шыққан Белгілі саудагер ақшалы Науман деген кісі себепші болады деседі. Ол Қорқыт бабаны Еуропаға апарып тастап, өзінің керуен саудасымен қайта әкеліп тұрған. Қорқыт бабаны ислам өкілдері дерлік һәммасы жек көрген» [13]. «Қорқыт баба Жойқын дарияның басында Кәмірлен деген жерге қойылған. Оны ажалынан бұрын өлтірушілер - діндарлар. Қорқыт баба өлген соң оның әкесінің атын өзгертіп Қарақожа қойғандар да солар. Ислам дінінің тазалығыда бар, зияныда мол. Ал ағайынды Қарақоға мен Қарабұғының әкесі Домбай бақсы деген сөз бар. Сондықтан бақсы-балгер жынын шақырғанда: «Ей, ер Домбай, ер Домбай, шақырғанда кел, Домбай!» - деуі сондықтан деген ел арасында әңгіме бар» -деп Тәңірлік дүниетанымның өкілі, ата-баба жолын ұстаған бақсы екендігін білдіріп өтеді (бұл пікір қазақ қоғамында кең тараған) [13, 318 б.]. Ал Қойшығара Салғараұлы тарихи фактілерді салыстыра отырып, Қорқыттың туған жылы мен өлген жылын дәл анықтамағанымен VII-VIII ғасырларда өмір сүрген тұлға екендігіне тоқталып, Тоныкөк пен Қорқыт бір кісі болғандығына күмән келтірмейді [14]. Бұлда бір Қорқыт Ата жайындағы ерекше пікір ретінде қабылдауға болады. Алайда, біздің ойымызша Қорқыт пен Тоныкөкті бір тұлға деуге келмейді, екеуі көршілес жатқан екі халықтың білікті данышпаны. Екеуінің өмір сүрген заманы бір болуы мүмкін. Олай дейтініміз, Қорқыт жырындағы сөздердің ой өрнегі, ойтолғауларының философиясы Күлтегін тасындағы жазулармен мағыналас әрі сабақтас келеді.

Мысалы: Күлтегін тасындағы жазбадан «Көер көзім көрместей болды, білер білігім білместей болды» деген жазуды оқысақ [15], Қорқыт Ата кітабының Делі Домұрылұлы жырынан «Көер көзім көрместей болды, ұстар қолым ұстамастай боды» - деген сөзді кездестіреміз [10, 165 б.].

Сонымен қатар, сонау Күлтегін заманынан қазіргі күнге дейін өзінің жұрнағын жоймаған дәстүрдің бірі – жоқтау айту, қайтқан адамды жылап-сықтап, қайғырып мәңгілік мекеніне шығарып салу. Осы орайда, Күлтегін тасына тағыда назар аударсақ, Түріктердің даңқты қолбасшысы Күлтегін қаза болғанда «Ұрпақтарымының, бектерімнің, халқымның көзі, қасы әз боладау деп қайғырдым... жылап-сықтадым» делінсе [15, 189 б.]. Ал, Қорқыт Ата кітабындағы Бамсы бәйрек жырында Бәйректің әкесі ұлының қазасын естігенде «Ұлым, ұлым» деп бүйірін таяп, зарлап жылады. Ана көзінен моншақ-моншақ жас парлатып, ащы тырнағы мен ақ жүзін тырнап, шекесін жыртты, қара шашын жұлды. ... Бәйректің дос-жарандары да ақ киімін тастап, қара жамылды. Қалың оғыз Бектері Бәйректі аза тұтты» -дейді [10, 148 б.].

Бұл VII-VIII ғасырлардағы Алтайдан Темір қақпаға дейінгі жерлерді мекендеп жүрген түрік халықтарының тұрмыс-тіршілік, салт-дәстүр, дүниетаным жүйесінің бір екендігін анық көрсетеді. Осы ойды ары қарай жалғастыра болсақ, Күлтегін тасының оң жақ бетіндегі оныншы жолында былай дейді: «Уақытты Тәңірі жасар, адам баласының бәрі өлмекке туған» [15,189 б.]. Ал, Қорқыт айтты деген нақыл сөздерінің бірінде: «Ажал уақыты келмейінше ешкім өлмес, Өлген адам тірілмес, шыққан жан кері келмес»

- деген өмір, тағдыр, өлім жайындағы ой-тұжырымдарының да мәндес, мағыналас, сабақтас екендігіне тағыда көз жеткізе отырып, бір жағынан, Тоныкөкте, Қорқытта бір дәуірдің тұлғалары болуы мүмкін деген ойға кенелтсе, екінші жағынан, «Қорқыт өлімнен қашып, дүниенің төрт бұрышын шарлапты» деген ойды теріске шығарып тұрғандай.

Қорқыттың дәуірі туыстас түркі халықтары бір-бірімен қырғи-қабақ болып, сан-түрлі соғысты басынан кешіріп, одан қалса исламның қазақ жеріне дендеп еніп өзінің үстемдігіне ие бола бастаған кезеңі деп тұспалдауға болатындай.

Біріншіден, Бүкіл Сібірді, қазіргі Қазақстан мен Орта Азияны түгел жайлаған «ұзын найзалы, жарау атты» түркілер үш ғасыр (VI-VII-VIII ғ.ғ.) бойы кең далада адам айтқысыз алапат, жойқын соғыстарды басынан кешкен [15, 258 б.].

Білге қаған мәтініндегі он тоғызыншы жолда: «Түрік халқы, баз кештің, өкін! Бірлігің жасап еді, білікті қағаның болғандай-ақ болып еді. Жақсы еліңе өзің кінәлісің, жаңылдың. Жаман шатастың», - дей келе, «... Қаның өзен боп ақты. Сүйегің тау болып жатты...» - дейді [15, 258 б.]. Бұл – Орхон ескерткіштеріндегі тасқа жазылған тарихта, VIII ғасырдың іргелі мемлекеті – Түрік қағанатының құрамындағы толып жатқан рулардың өзара есепсіз жауласуы, сабылған жорықтары мен соғыстары суреттеледі. Ескерткіштердегі басты кейіпкерлер - хандар, бектер, тектілер болғанмен, біз олардан неше түрлі қанау-тонауды көрген, азап-мехнат шеккен бұқара халықтың аянышты өмірін суреттеу талабын да анық көреміз.

Біздің ойымзша, Қорқытта Орхон жазба ескерткіштерінде бейнеленген тарихи оқиғалардың куәсі. Дәл сол заманның қасіретін көзі мен көріп, жанымен сезіне отырып, Қорқыт, өлім-жітімді, қырғи-қабақ соғысты қалай тоқтатуға болады? Елді қайтсек бейбіт етеміз деп...? Соғыссыз, талас-тартыссыз, арбаусыз өмірді аңсап, дүниенің төрт бұрышын кезсе керек. Қорқыт туралы бірнеше ғылыми еңбектердің авторы, ғалым Ш. Ыбыраевтың: «Қорқыттың мақсаты бір өзі өліменен қашып құтылу емес, жатса-тұрса ойлайтыны жалпы адамзаттың өлмеу қамы. Оның барлық әрекеті осыған бағытталады», деген тұжырымы біздің ойымызды одан әрі бекіте түскендей [10, 586 б.].

Екінші жағынан Арабтар Византия мен Сасанидтерді бағындырып үстемдікке ие болып, одан әрі Хорасан аймағына бет алып, мұнда жауынгер халық түріктермен бетпе бет келеді.

Сөйтіп екі идеология арасында үлкен қақтығыс басталады. Арабтардың Хорасан мен Мауренақырды жаулап алуының алғашқы кезеңдері ұзақ жылға созылады [16].

Бұндай оқиғалар түркі халықтарының мәдениеті мен саяси-әлеуметтік жағдайларына өз әсерін тигізбей қойған жоқ. Түріктердің исламды қабылдағаны олардың мемлекетінің идеологиясына жақсы әсер еткендей болған еді. Алайда, кейінірек жаңа дінді қабылдаудың басқа да қырлары көрініс тапты. Ата-баба сенімі сөне бастауы мен түркі халықтарының салт-дәстүрі де жойыла бастады. Ұлттық сана-сезім тұншықтырылып, ұлттық идеология діни негіздерге ауысты. Исламның қабылдануы бір діннен екінші дінге ауысумен шектеліп қана қоймай, ол, әлде қайда маңызды дүниелерге әсерін тигізді. Яғни, түрік дүниетаным, заңдары, әдет-ғұрыптары, салт-дәстүрлері арабтана бастады. Түркі жазуы, араб жазуына ауысты. Соның салдарынан өскелең ұрпақ, түркі жазба ескерткіштеріндегі рухты жазуларды, Тәңірлік дүниетанымды ұмыта бастады. Ендігі жерде ертедегі түрк тілінде жазылған еңбектердегі, тасқа қашап жазылған ертедегі тарих, дәстүр қол жетпейтін дүниеге айналды [16, 180 б.]. Сонымен қоса, осы дәуірде Тәңірлік дүниетанымның өкілдері ислам идеологиясының басты қарсыласына айналып, олармен ұзақ жылдар бойы күресте жүргізіліп, санадан жоюға әрекет те жасалғаны анық. Сондай Тәңірлік дүниетаным өкілдерінің бірі- Қорқыт Ата еді. Ұзақ жылдар бойы Қорқыт туралы аңыздарды жинақтап, зерттеу жүргізген А. Сейдімбек: «Қорқыттың заманы ислам діні Орта Азияға дендеп ене бастаған кезі еді. Ал, ислам діні Қорқыттың бар болмысына жат. Себебі, ол көшпелілер қоғамының өмір салтына айналған тәңірлік діннің аса көрнекті өкілі болатын. Яғни, тәңірлік діннің ең басты идеологы», - дейді [10, 99 б.]. Осы тәңірлік діннің басты идеологтарымен күрес кейінгі Алтын Орда дәуірінде де өз жалғасын тауып отырған. Бұл жайында, Қорқыт туралы сирек жолығатын қария сөздерді жақсы ұстаған Алтын орда тарихын зерттеуші, ғалым Өтеміш қажының айтуынша, Қорқыт ата ислам дініне бас имеген, тәңірге пейіл қойып бақсы болып өткен. Қорқыт ата тәңірге табынушылардың сәуегейі, бақсылардың пірі, олардың пайғамбары еді. Өзбек хан ислам дінін қабылдаған соң, бақсыларға ала көзбен қарап, өйткені олар ханның исламды қабыл еткеніне бағына қоймады. Сөйтіп Өзбек хан үкім шығарып, оларды өлтіруге бұйырды [5, 165-166 б.]. Осылайша ислам діні күшейген сайын Қорқыт жолын қуған бақсылардың жағдайы нашарлап, олар өлім жазасына дейін кесіліп отырады. Дегенмен, жергілікті халықтың салт-дәстүрі мен әдет-ғұрыптарына құрметпен қарай отырып ислам дінінің Қазақ жеріне бейбіт жолмен келіп сіңіп кеткенін де жоққа шығара алмаймыз.

Қорыта айтқанда, Қорқыттың дәуірі - туыстас түрік халықтарының өзара соғыстары мен екі идеологияның қақтығысын басынан өткерген, сонымен қоса, Қорқыттың дүниеге келіп, атақ-даңқы бүкіл түркі жұртына тарап, сол замандардағы елдер мәдениетінің, ой-өрісінің өркендеуіне, дамуына қозғау салған Ұлы дала тарихының бір көрнекті кезеңі десек болатындай. Оның жырлары, нақы сөздері, музыкалық мұрасы соның дәлелі.

VII-VIII ғасырлардан бері жойқын соғысты, қуғын-сүргінді басынан кешкен Қорқыттың асыл мұрасы халықтың санасынан түбегейлі жойылып та кетпеді. Халық оны қадір тұтты, пірі санады. Ізбасарлары оның мұрасын дәстүр етіп сақтап, атадан балаға жеткізіп отырды.

Жоғарыдағы деректерді талдай келе Қорқыт даңқты қолбасшылар - Білге, Күлтеген, терең ойдың иелері Тоныкөк, Иоллық-тегін сынды данышпандардың заманында өмір сүріп, түрік тектес халықтардың ақыл-ой парасатын биік деңгейге көтерген, қасиетті күй өнері мен жырды тудырған Ұлы дала асылдарының бірі деген ойға жетелейді.

Әдебиеттер тізімі

1. Жолдасбеков М. Кісілік. III том. Мақалалар. Ойтолғамдар. Сұхбаттар. – Астана: «Күлтегін», 2012. – 77 б.
2. Салғара Қ. Жер-жаһанда арғы атаңның ізі бар. – Павлодар: ЭКО ҒӨФ, 2015. – 51 б.

3. Жирмунский В.М. Тюркский героический эпос. – М.-Л.: «Наука, 1974. – 558 с.
4. Короглы Х.Г. Огузский героический эпос. – Москва: «Наука», 1976. – 76 с.
- Қасқабасов С. Шығармалары. (Т.1. Жаназық. Өр жылғы зерттеулер). – Астана: Фолиант, 2011. – 162 б. Тұрсынов Е. Д. Истоки тюркского фольклора. Қорқыт. – Алматы: Дайк-пресс, 2001. – 168 с.
5. Марғұлан Ә. Ежелгі жыр, аңыздар (ғылыми-зерттеу мақалалар). – Алматы: Жазушы, 1985. – 157 б.
6. Кононов А. Н. Родословная туркмен, сочинение Абу-л-Гази, хана Хивинского. – М.-Л.: ИВ АН СССР, 1958. – 60 с.
7. Рашид-ад-Дин. Огуз-наме. – Баку: Элм, 1987. – 16 с.
8. Бартольд В. Отчет о поездке в Среднюю Азию с научною целью. 1893-1894 гг. – СПб.: Типография Императорской Академии наук, 1897. – 105 с.
9. Материал по истории туркмен и Туркмении. Т-1. VII-XV вв. Арабские и персидские источники (под ред. С.Л. Волин, А.А. Ромаскевич, А. Ю. Якубовский). – М.-Л.: ИВ АН СССР, 1939. – 323 с.
10. «Қорқыт Ата» Энциклопедиялық жинақ / Бас редактор Ә. Нысанбаев – Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» бас редакциясы, 1999. – 94-98 б.
11. Fuat Köprülü. Türk edebiyatında ilk mutasavvıplar. – Ankara: diyanet işleri başkanlığı yayınları, 1984. – 427 s
12. Ahmet Kabaklı. Türk Edebiyatı Cilt 1. – Istanbul: Türk Edebiyatı Vakfı, 1975.- 198 s
13. Тауасар ұлы Қазы бек. Түп-түқиямнан өзіме шейін. /Басп. дайындаған Б. Қыдырбекұлы – Алматы: Жалын, 1993. – 317 б.
14. Салғараұлы Қ. Ортағасырлық түріктер. – Астана: Фолиант, 2012. – 281 б.
15. Орхон ескерткіштерінің толық Атласы. / Құраст.: Жолдасбеков М. Қ.Сартқожаұлы – Астана: «Күлтегін», 2005. – 189 б.
16. Рахманалиев Р. «Империя тюрков. Великая цивилизация». – Москва: РИПОЛ классик, 2009 – 163 с.

Р. Ж. Алимбеков

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Коркыт и его эпоха в исторических источниках

Аннотация. В данной статье рассмотрена историческая реальность преданий о Коркыте, одного из известных лиц, внесшего свою лепту в мировоззрение и культуру тюркоязычных народов.

Самое распространенное и глубоко уходящее в глубь веков традиционное искусство казахского народа – это устная традиция народного творчества и каноническая литература, устная история. Казахские бескрайние степи молчаливо хранят в себе множество тайн и загадок о прошлом наших предков, мы можем судить о них лишь по дошедшим до нас легендам и преданиям, которые мы бережно передаем из уст в уста, из поколения в поколение. Одно из них — предания о великом, легендарном отце музыки Коркыте, его роли и деятельности в обществе. Поэтому наше исследование обращает особое внимание прежде всего на историю и культуру былого Турана, где находится могила Коркыт ата, в том числе на историю и культуру Сыр-дарьи, мировоззрение и традиции родового-племенного сообщества той эпохи.

Большинство исследований о Коркыте компиляционного характера: ограничиваются повторением уже известных фактов, изложением легенд и преданий, рассмотрением их в качестве фольклорного сборника. В связи с этим была сделана попытка осветить эпоху Коркыта, анализируя исторические сведения о Коркыте, применяя историко-философские, литературно-фольклорные, археологические методы, определяя этногеографические движения тюркских племен в древний и средневековой периоды, а также углубленно изучая подтексты исторических и этнополитических событий.

Ключевые слова: Коркыт, легенда, история, фольклор, турки, культура, огуз.

R. Zh. Alimbekov

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Korkut and his era in historical sources

Abstract. This article describes the era and historical truth of the legend about Korkyt Ata, one of the most famous figures who contributed to the development of the Turkic peoples' worldview and culture.

The tradition of oral literature, oral history is a widespread and deeply rooted tradition among the Kazakh people. In the Kazakh steppes Korkyt's philosophy, his nature, activities, role in the society were preserved strongly from the father to the child, without losing his identity. Therefore, our research work, first of all, focuses primarily on the history and culture of the former Turan, where the grave of Korkyt ata is located, including the history and culture of the Syr-Darya, the worldview and traditions of the tribal community of that ancient time.

Most of the published research on Korkyt has a more compilative nature than the scientific novelty: it has been limited to repetition of previously known facts and has been regarded as a folklore collection without going beyond the description of the content of the legends that were known to all.

In this regard, when analyzing historical facts about Korut, using historical-philosophical, literary-folklore, archaeological methods, determining the ethno-geographical movements of ancient and medieval tribes, analyzing ethno-political and historical events, tried to uncover the era of Korkyt.

Keywords: Korkyt, legend, history, folklore, turks, culture, oguz.

References

1. Zholdasbekov M. Kisilik. III tom. Maqalalar. Suxbattar. [Nobility. Volume III. Articles. Dialogues] («Kultegin», Astana, 2012)
2. Salgara Q. Zher-shaqanda argy atangnyng izi bar. [There is a trace of your ancestor in the world] (EKO GOF, Pavlodar, 2015)
3. Zhirmunsky V.M. Tyrkskij geroicheskiy e'pos. [Turkic heroic epic] (Nauka, M-L., 1974)
4. Korogly X.G. Oguzskij geraicheskiy e'pos. [Oguz heroic epic] (Nauka, Moscow, 1976), Qasqabasov S. Shygarmalar. T.1. Zhanazyq. Ar zhylygy zertteuler. [Works. V.1. Zhanazyk. Annual study] (Foliant, Astana, 2011), Tursunov E.D. Istoki tyrkskogo folklore. Qorqyt. [Sources of Turkic folklore. Qorqyt] (Daik-press, Almaty, 2001)
5. Margulan A. Ezhelgi zhyr, angyzdar (gylymi-zertteu maqalalar) [Ancient poems, legends (scientific articles)] (Zhazushy, Almaty, 1985).
6. Kononov A.N. Rodoslovnaya Turkmen, sochinenie Abu-l-Ghazi, Khana Khivinskogo. [The pedigree of the Turkmen, the work of Abu-l-Ghazi, Khan Khiva] (IV AN SSSR, M.-L., 1958)
7. Rashid ad-Din Oguz-name [Oguz-name] (Elm, Baku, 1987)
8. Barthold V. Otchet o poezdke v Srednyuyu Aziyu s nauchnoi celyu. 1893-1894 gg. [Report on a trip to Central Asia for a scientific purpose. 1893-1894] (Tipografiya Imperatorskoy Akademii nauk, Petersburg, 1897)
9. Material po istorii Turkmen i turkmenii T-1. VII-XV vv. Arabskie i persidskie istochniki (pod red. S.L. Volin, A.A. Romaskevich, A. YU. Yakubovskij. [Material on the history of Turkmen and Turkmenia. Val.-1. VII-XV centuries. Arab and Persian sources (edited by S.L Volin, A.A Romaskevich, A. Yu. Yakubovsky)] (INB AN SSSR, M.-L., 1939)
10. «Qorqyt Ata» Enciklopediyalyq zhinaq/ bas redactor A. Nysanbaev. [Encyclopedic collection «Korkyt Ata» / Editor-in-Chief Nissanbayev] («Qazaq énciklopediyasy» bas redakciyası, Almaty, 1999)
11. Fuat Köprülü Türk edebiyatında ilk mutasavırlar [The first mutasavu in Turkish literature] (diyanet işleri başkanlığı yayınları, Ankara, 1984)
12. Ahmet Kabaklı Türk Edebiyatı. Cilt 1. [Turkish literature. Volume 1] (Türk Edebiyatı Vakfı, İstanbul, 1975)

13. Tauasaruly Qazybek. Tur-tuqiyamnan ozime sheiin. /Basp. Daiyndagan B. Qydyrbekuly. [From ancestors to me] (Zhalyn, Almaty, 1993)

14. Salgara Q. Orta gasyrlyq turkter [Medieval Turks] (Foliant, Astana, 2012)

15. Orxon eskertkishterining tolyq Atlasy. /Qur. M. Zholdasbekov, Q.Sartqozhauy/. [Full Atlas of Orkhon Monuments] («Kultegin», Astana, 2005).

16. Rakhmanaliev R. «Imperiya tyrkov». Velikaya civilizaciya. [«The Empire of the Turks». Great civilization] (RIPOL Classic, Moscow, 2009).

Автор туралы мәлімет:

Алимбеков Р.Ж. – Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Халықаралық қатынастар факультетінің докторанты, Қ.Сәтбаев көш. 2, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Alimbekov R.Zh. – PhD Student of Faculty of International Relations L.N.Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str. 2, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы»
журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журнал мақсаты. Саяси ғылымдар, аймақтану, шығыстану, түркітану салалары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 349 кабинет) және vest_polit@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын, араб, түрік* тілдерінде қабылданады.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді. Сонымен қатар мақала мәтінін плагиат жүйесінде тексеруге келісімін білдіреді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

5. XFTAP <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі). Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр **таблица, сурет** қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдібиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, б. 45]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін,

әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгілерін журнал bulpolit.enu.kz сайтындағы **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз**).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса), орыс және ағылшын тілінде (егер мақала түрік немесе араб тілінде жазылса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) өңдеп қайта, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі қажет. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

Пікірі мақұлданған мақалаларды редколлегия алқасына талқылап, басуға келіседі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Provision on Articles submitted to the Journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Political Science. Regional studies. Oriental studies. Turkology Series”

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works and book reviews in the fields of political science, regional studies, oriental studies, turkology.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 349) and by e-mail vest_polit@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English, Turkish, Arabic.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations and also he/she agrees to check the uniqueness of the article text.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

IRSTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, p. 45]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see on the journal web-site bulpolit.enu.kz).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language), in Russian and English (if the article is in Turkish or Arabic language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

**Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского
национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Политические науки.
Регионоведение. Востоковедение. Тюркология»**

1. **Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ и обзоров книг по направлениям политические науки, международные отношения, востоковедение, регионоведение, тюркология.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 349) и по e-mail vest_polit@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: *казахский, русский, английский, турецкий, арабский.*

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций, а также дает согласие на проверку уникальности текста статьи.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).

5. **Схема построения статьи** (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: *тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14*):

МРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными.

Все **аббревиатуры и сокращения**, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, с. 45]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. на сайте журнала bulpolit.enu.kz в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке), на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке), на русском и английском (если статья оформлена на турецком или арабском языках).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ им. Л.Н. Гумилева – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Редактор: Р.А. Нуртазина
Шығарушы редактор: Е.А. Изтелеуова
Дизайн: Е.А. Изтелеуова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы.
-2019. - 2(127). - Нұр-султан: ЕҰУ. 197-б.
Шартты б.т. -24,6 Таралымы - 35 дана

Мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекен-жайы: 010008, Нұр-Сұлтан қ.,
Сатпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-434)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің баспасында басылды